

Annamária Gróf

Društvo pedagoških delavcev dvojezičnih

šol in vrtcev Prekmurja

Muravidéki Pedagógusok Egyesülete

Slovenija

grof.annamaria@gmail.com

DOI: 10.4312/vestnik.14.379-382

UČBENIK MADŽARŠČINE ZA SLOVENCE, 1, 2

Schwetter Éva/Sušnik, Miha/Božič, Blaž (2019): *Učbenik Madžarščine za Slovence 1*, univerzitetni učbenik, Ljubljana: Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje, ISBN 978-961-06-0264-4, 130 strani.

Schwetter Éva in drugi (2020): *Učbenik Madžarščine za Slovence 2*, univerzitetni učbenik, Ljubljana: Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje, ISBN 978-961-06-0298-9, 121 strani.

Schwetter Éva in drugi (2020): *Delovni zvezek Madžarščine za Slovence 2*, univerzitetni učbenik, Ljubljana: Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje, ISBN 978-961-06-0297-2, 132 strani.

1 UVOD

Učbenika Madžarščina za Slovence 1 in 2 ter delovni zvezek k drugi knjigi so publikacije Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Avtorji 1. dela so Éva Schwetter, Miha Sušnik in Blaž Božič, pri drugem delu pa sta se jim pridružila še Tamás Kruzslíc in Peter Černe. Éva Schwetter je magistrirala na Univerzi Loránd Eötvös iz madžarskega jezika in književnosti ter poučevanja madžarščine kot tujega jezika, med letoma 2012 in 2018 je bila lektorica za madžarski jezik na Univerzi v Ljubljani. Miha Sušnik je leta 2017 diplomiral iz splošnega in primerjalnega jezikoslovja na Univerzi v Ljubljani, Blaž Božič pa je leta 2018 prav tam magistriral iz primerjalnega jezikoslovja ter starogrškega jezika. Tamás Kruzslíc je leta 2013 na Univerzi Loránd Eötvös magistriral iz madžarskega jezika in književnosti in nemškega jezika in književnosti ter iz madžarščine kot tujega jezika, med letoma 2013 in 2019 je bil lektor za madžarski jezik v Eisenstadtu, od leta 2018 pa je lektor za madžarski jezik

na Univerzi v Ljubljani. Peter Černe je leta 2019 diplomiral iz splošnega jezikoslovja in teologije na Univerzi v Ljubljani.

Recenzenta publikacij sta red. prof. dr. Tatjana Marvin, bivša predstojnica Oddelka za splošno in primerjalno jezikoslovje Univerze v Ljubljani, in red. prof. dr. Albina Nečak Lük, slovenska jezikoslovka in prav tako bivša predstojnica oddelka; strokovnjak, ki obvlada madžarski jezik, pri dosedanjih recenzijah še ni sodeloval.

2 POTREBA PO UČBENIKIH

Potreba po izdelavi učbenikov je bila samoumevna, saj se je Éva Schwetter v času, ko je bila lektorica, soočila z dejstvom, da kljub dolgoletnemu delovanju lektorata na Univerzi v Ljubljani (od leta 1981) študentom jezikoslovja opisna slovnica ali učno gradivo za madžarski jezik, pisano v slovenščini, ni na voljo. Kot lahko preberemo v uvodni besedi, se učbenika priporočata predvsem študentom splošnega in primerjalnega jezikoslovja, in sicer za usvajanje snovi v šestdesetih kontaktnih urah, pa tudi vsem tistim, ki želijo svoje jezikoslovno vedenje obogatiti z osnovnim znanjem madžarščine in se tega jezika učijo samostojno.

3 ZGRADBA UČNEGA GRADIVA

Prvi in drugi del učbenika vsebujeta po 15 enot. V prvem delu predstavitev dane slovnicihne snovi dopolnjujejo vaje ter seznam besed. V drugem delu slovnicihno gradivo oziroma vaje za bogatenje teoretičnega znanja in besednega zaklada najdemo v ločenem zvezku. Slednje je boljša rešitev, saj avtorji niso omejeni z obsegom, naloge pa so bolj raznovrstne in zanimive ter dobro služijo vadbi. Teoretični del je zgrajen po zgledu opisnih slovnicih, medtem ko se v delovnem zvezku najdejo tipi nalog, ki so neobhodni za poučevanje madžarščine kot tujega jezika. Na koncu posameznih enot je tako v učbeniku kot v delovnem zvezku najti seznam besed, tistim, ki se učijo samostojno, pa delo olajšujejo tudi rešitve nalog.

4 METODIČNO-DIDAKTIČNI PRISTOP

Avtorji so se pri pripravi učnega gradiva opirali predvsem na deli *Vezérkönyv* avtorice Katalin Szili, na zvezek *Magyar utca*, ki so ga pripravili na Univerzi Loránd Eötvös in med avtorji katerega sta tudi Éva Schwetter in Tamás Kruzsliz, oziroma na deli *Szintaxis* avtorice Katalin É. Kiss ter *An Essential Grammar* avtorice Carol Rounds. Strokovni pristop in duhovno obzorje omenjenih del se odražata tako v zgradbi kot tudi v vajah učnih gradiv.

5 VSEBINA UČNIH GRADIV

Avtorji nakažejo, da bodo sledili poteku poučevanja madžarščine kot tujega jezika in bodo jezikovnim pojavom, ki so tuji slovnici indoevropskih jezikov (izpostavljene razlage na temnejši sivi podlagi), namenili večji poudarek, kar je velika prednost teh učnih gradiv. Naslovijo na primer izražanje količin, pomen poudarka v besednem redu, pravopisna vprašanja podvajanja dvočrkij, zapisovanje datuma, odsotnost slovničnega spola, svojskosti v izgovorjavi ...

Prvi del učbenika vsebuje štiri krajša besedila, ob katerih se kulturni prenos udejanja skozi bralno razumevanje: študentje spoznajo Grajsko četrt (Várnegyed) v Budimu, Blatno jezero, madžarske praznike in Budimpešto. V drugem delu učbenika je že v vsaki enoti berilo, ki razvija bralno razumevanje. Kakor to dopušča napredek v slovničnem gradivu, teoretične vsebine ponazarjajo dvogovori in kratka besedila, skozi katera se uvajajo nove teme: madžarska mesta, zgradbe, gledališče, zgodovina (družina celjskih grofov). Vse to je gotovo v pomoč pri usvajanju snovi in v popestritev učnega procesa. Osebnostno sicer pogrešam, da v učbeniku ni niti ene omembe Madžarov v Sloveniji, kakor tudi ni omembe drugih jezikovnih različic madžarščine, čeprav bi to utegnilo biti zanimivo za študente jezikoslovja, še posebej v luči tega, da je tudi slovenski jezik bogat v različicah.

Učno gradivo ne razvija enakomerno vseh štirih jezikovnih spretnosti – tako na primer ni slušnega razumevanja, malo je vzorčnih dialogov – toda to niti ni njegov cilj, saj je v osnovi pripravljeno za študente splošnega in primerjalnega jezikoslovja. Prav iz tega razloga pa menim, da gradivo predstavlja zanimivo branje predvsem za tiste, ki se zanimajo za madžarsko slovnico oziroma za strukturo madžarskega jezika, manj primerno pa je za rabo povprečnemu zainteresiranemu bralcu, ki se uči madžarskega jezika. Pri predavanju na univerzi imajo profesorji glede na časovne kapacitete sicer možnost gradivo dopolniti in na ta način nadomestiti tisto, česar ni v zvezkih.

Ureditev in podoba zvezkov sta jasno zasnovani, pregledni in sledljivi ter kot taki olajšujeta učenje. Ilustracij je – gotovo zaradi omejenih materialnih sredstev – malo, toda ker gre za visokošolski učbenik, ne pa jezikovno vadnico, je to sprejemljivo.

Obdelava slovnične snovi se vrši v majhnih korakih, prilagaja se tempu univerzitetnega izobraževanja, pri lekcijah pa je posebej označeno, koliko ur naj bo namenjenih usvajanju snovi posameznih enot. Poučevanje slovnične snovi učbenika je načrtovano za 60 ur, končno usvojeno znanje pa ustreza ravni A2. V gradivu so obdelani glagol *biti*, intonacija, sistem prostorskih sklonov, izražanje časa, množina, izražanje svojine in posedovanja, splošna in določna spregatev, števniki, glagolske predpone ter preteklik.

Zelo estetske in priročne so v besedilu mnogokrat uporabljene preglednice oziroma serija preglednic na koncu 2. dela, ki ponazarja sklanjatev samostalniških in pridevniških besed ter spregatev glagolov. Ponekod je zaznati umanjkanje določenih informacij, kar gre pripisati ravno dejstvu, da so učbeniki namenjeni predvsem študentom jezikoslovja: pri spreganju glagolov na *-ik* tako ni navedeno, da v govoru – pa tudi v pisnih besedilih – obstaja tudi variantna končnica *-k* (prim. *dolgozom* – *dolgozok*); ni omembe glasov *i*,

í, é, ki ne vplivajo na samoglasniško sozvočje (čeprav bi bilo s pomočjo teh informacij bistveno lažje razumeti in uporabljati sistem); pri postpozicijah, ki kažejo na prostorsko umeščenost, je navedena samo oblika *felett*, ne pa tudi različica *fölött*, čeprav se danes obe obliki smatrata za enakovredni;¹ Pri svojilnih zaimkih so navedene le oblike s kratkimi samoglasniki (*tied, mienk, tietek*), medtem ko oblik z dolgimi (*tiéd, miénk, tiétek*) ni. Za študente jezikoslovja bi bile vse te informacije zanimive in tudi pomembne.

V preglednicah na koncu drugega dela učbenika je navedenih veliko samostalnikov, pridevnikov in glagolov oz. pregibanih oblik, ki so v rabi zelo redke, znanje na ravni A2 pa ne zahteva njihovega poznavanja (prim. *súrűim, kínajaim, ideim, pereskedik, szökik*). Razumljivo je seveda, da so te oblike podane kot zgled za posamezne tipe sklanjatev oz. spregatev, toda bolje bi bilo selekcionirati, kaj je zares potrebno. V posameznih primerih spregatveni nizi ne kažejo pogostejšega korena besede (prim. *szándékszom* vs. *szándékozom, ugort* vs. *ugrott*). V razlagah se ponekod zgodi, da je v madžarščini dobro obrazloženi glagolski obliki v tretji osebi ednine kot slovenska ustreznica naveden nedoločnik (prim. *olvas 'brati'*). Na nekaj mestih je zaslediti tudi tiskarske škrate, napake v zvezi z vejicami ali druge tipe napak v zapisu (prim. *át* namesto **at*, *Ulrik* namesto **Ullrik*, *öcséitek* namesto **öcséitök*), ponekod govorni elementi jezika prevladajo nad pravili besednega reda (prim. *Megnézziük biztosan a receptet!*), zato bi bilo priporočljivo, da bi učno snov lektoriral, morda recenziral tudi madžarski jezikoslovec.

Sliki na naslovnici – pri 1. delu stavba parlamenta v Budimpešti, pri 2. delu pa venci rdeče paprike – sta dobro izbrani (posebej pri prvem delu), saj prikazujeta realije madžarske kulture, ki so Slovencem morda znane.

6 ZAKLJUČEK

Éva Schwetter kot učenka Katalin Szili je v sodelovanju s soavtorji potek poučevanja slovnice zasnovala dobro in smiselno, naloge dobro služijo vaji in poglobljanju znanja. Pohvalno je, da je končno nastal učbenik, ki ga lahko uporabljajo študentje splošnega in primerjalnega jezikoslovja. Delo, ki stoji za zvezkoma, je zgledno. Upoštevati je treba, da je učno gradivo nastalo za študente jezikoslovja, tako da je raba strokovnih izrazov utemeljena in razumljiva. Madžarski in slovenski jezik se razlikujeta glede izvora in tipologije, avtorji pa so te razlike v večini primerov poskušali razložiti na kar se da preprost način. Pri strokovni terminologiji jim je pomagal doc. dr. Saša Živanović, glede reševanja jezikoslovnih težav pa sta svetovala Matej Šekli in Luka Repanšek.

Učbenika madžarščine za Slovence 1 in 2 ustrezata svojemu namenu, sta koristna in primerna za študente jezikoslovja.

¹ V Sloveniji, na območju Prekmurja, pa se uporablja le slednja, saj obstaja tendenca po preglašeni izgovorjavi (ö namesto e), kar je značilno za zahodno prekodonavska narečja.